

Nr. 30.

Warszawa

$\frac{15}{27}$ lipca 1867 r.

Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Na wielkich giełdach panuje jakaś chroniczna niemoc, jakby omdlenie: znikła prawie sprężyna ich życia —spekulacja, a raczéj rozluźniła się skutkiem długiego wytężenia. Londyn zwłaszcza nie może sobie wytłumaczyć sparaliżowania interesów, w obec przypływu złota z Ameryki i Australji, w obec pokojowych oświadczeń urzędowych i przy niskiéj stopie odsetku (bank zniżył skup na 2%). We Francji daleko jaśniéj się rzecz przedstawia: ciągłe uzbrojenia, kredyta dodatkowe, pogłoski pożyczki na cele wojenne, zadraźniony stosunek z Prusami, uczucie dumy narodowéj dotknięte losem sprawy mexykańskiéj, wreszcie obecność głównych przedstawicieli — *corpus delicti* sprawy wschodniéj,—są to wymowne ostrzeżenia lub groźby. Egoizm angielski, a raczéj manja odosobnienia, zamyka oczy i dziwi się nienormalności położenia; ale tém niemniéj solidarność Anglji w sprawach europejskich, okazuje się w interesach ekonomicznych i finansowych. Wizyta cesarzowéj Eugenji, jak twierdzą, nie jest prostą grzecznością dla królowéj Wiktorji, ale raczéj natrętném przypomnieniem owéj solidarności, oznaką wznowienia *serdecznego porozumienia* (entente cordiale). Zapewne wizyta będzie oddana, a królowéj towarzyszyć będą ministrowie i dyplomaci.

Parlament włoski zajęty obecnie wyłącznie sprawą finansowo-religijną dóbr kościelnych. Po usunięciu się p. Ferrara, z którego zrobiono kozła ofiarnego dla ocalenia gabinetu i godności rządu w układach z bankierami, Rattazzi wziął czasowo tekę ministra skarbu, i będąc panem pozycji, w zgodzie z lewą stroną Izby, rozstrzygnie kwestję radykalniéj jak to zamierzał Ferrara. Okoliczność ta wpłynęła zrazu korzystnie na kurs renty włoskiéj (we Florencji 53, w Paryżu $50,^{10}$), ale nastąpiło znów obniżenie o 1%, może z obawy wystąpienia partji ruchu z Garibaldi'm na czele,—chociaż zresztą Rattazzi zapewnił w Izbie, że pogłoski o partjach ochotników są przesadzone, i że kwestja rzymska załatwiona będzie środkami moralnemi.

Parlament hiszpański w d. 4 i 9 lipca, uchwalił prawo o konwersji długu umarzalnego na rentę.

Prawo o zniesieniu przymusu osobistego przeszło w senacie francuskim.

Stan naszego targu pieniężnego nie zmienił się prawie; tylko papiery rządowe trochę się podniosły: obligi skarbowe o 1½% (76), bilety banku państwa o 2½% (79). Akcje dróg żelaznych zaniedbane: tylko bydgoskie kupowano po kursie zniżonym (55½) i terespolskie (85¼). Mienne na złoto 15½%, wexlowe cokolwiek wyższe jak w ostatnim tygodniu:

na Berlin ...	2 m.	$115,^{8}$	—doraźnie	$116,^{4}$
„ Paryż....	„	$116,^{5}$	„	117
„ Londyn ..	3 m.	$116,^{3}$	„	117
„ Wiedeń ..	2 m.	$92,^{9}$	„	$93,^{5}$

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 19/25 lipca.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	Piątek 19 lipca	Sobota 20	Poniedz. 22	Wtorek 23	Środa 24	Czwar. 25	Stosunek do równi na 100
			CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU — Ruble						
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500)	4	100	75	.	76	.	.	.	76
Polskie. Bilety Skarbu Kr. Pol.	4,32	100	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	102,50	.	.	.	.	.	136 2/3
Polskie. Cert. ban. na obl. cz. *A* (z. 300) z kup.	5	45	51,25	.	.	.	.	.	113 8/9
Polskie. „ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27	.	.	.	.	.	90
	5	30	34	.	.	.	.	.	113 1/3
Polskie. Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy)	0	100	*56	.	.	.	.	.	*56
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	59,17	59,17	58,67	58,75	58,67	58,67	58 2/3
kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,61 1/9	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	*71,50	.	.	.	.	.	*71 1/2
Ruskie. 6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Ruskie. Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	111,67	.	112	111,75	112	112	112
Ruskie. „ „ z 1866 r.	5	.	108,17	108,17	108,33	108,33	108,25	108,33	108 1/3
Ruskie. Metaliki (300) lutowe	4	100	100	100	100,33	100,17	100,17	100,17	100 1/6
Ruskie. Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100,25	100,25	100,50	100,25	100,25	100,25	100 1/4
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	77,50	.	78,50	.	78,75	79	79
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000)	4	100	79,50	80,33	79,67	79,67	79,67	79,67	79 2/3
Polskie. „ „ „ ser. 2	4	100	70,50	70,67	70,33	70,33	70,33	70,33	70 1/3
Polskie. kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,36 2/3	.
Polskie. Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. „ „ W-B. (100. 150)	4	100	.	.	55,75	55,25	55,50	55,50	55 1/2
Polskie. „ „ Teresp. (100)	5	100	85,75	85,50	85,25	85,25	85,50	85,25	85 1/4
Polskie. „ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	*84	*84
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	*112	.	.	.	.	.	*89 3/5
Rus. Obligacje „ „	4 1/2	100	84	.	.	.	.	.	84
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	108,22 1/2	109,50	108,75	107,85	107,55	107,55	115 5/6
Gdańsk (100) „	.	92,857	108	109,20	108,30	107,55	107,40	107,25	115 1/2
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	.	.	.
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	.	7,50	7,41	.	.	7,33	116 2/7
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	88,50	.	88,50	.	87,60	87,60	116 1/2
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	.	86,25	86,25	.	92 8/9
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	99,25	.	.	.	99 1/4
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	5,95	.	.	.	5,95	.	115 1/2
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	5,85	.	117
Dukat holenderski	.	3	3,42 1/2	.	.	.	3,45	.	115
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	1,09	.	117 2/5
Gulden austrjacki	.	0,62.906	.	.	.	.	0,58 1/2	.	93

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Petersburg.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.
bankowa:	6%	8 (10)	2	2 1/2	4	4	3	2 1/2
giełdowa:	—	8 1/2 (9 1/2)	2	2 1/2	4	3	2 1/4	2 1/2

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 16 lipca (rubli)	w ciągu tygod. przyb. (+) ub. (—) (rubli)	w d. 23 lipca (rubli)
1. Skup: Portfel wexli kraj w Warsz.	1.804.943, 15	+ 178.774, 80 — 88.080, 07½	1.895.637, 87½
1. Skup: Portfel wexli kraj w Łodzi. .	202.261, 01½	+ 12.019, 50 — 15.839, 50	198.441, 01½
1. Skup: Portfel wexli kraj w Włocł.	98.371, 10	+ 4.500, . — 4.200, .	98.671, 10
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	402.882, 16½	+ 19.714, . — 23 859, 19½	398.736, 97
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	1.045.408, 93	+ 18.272; 12½ — 34.346, 12½	1.029.334, 93
3. „ na zast. towarów a) wełny .	393.379, 61	+ 37.179, 87 — 3.169, 87	427.389, 61
3. „ na zast. towarów b) in. tow.	275.208, 43½	+ 540, .	275.748, 43½
Łącznie (3	668.588, 04½	+ 34.550, .	703.138, 04½
4. „ „ kosztowności . .	636.951, 38	+ 9.776, 46½ — 2.925, 95	643.801, 89½
5. Otwarte kredyta	5.422.366, 03	+ 603.029, 72 — 682.520, 01	5.342.875, 74
6. Kasa: Monety srebrne	2.687.365, 72½	— 2.470, 93	2.686.894, 79½
6. Kasa: „ złote	20.002, 10	.	20.002, 10
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego	760.715, .	— 17.100, .	743.615, .
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa	584.479, .	— 126.289, .	458.190, .
Łącznie (6)	4.052.561, 82½	— 145.859, 93	3.906.701, 89½

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 11/12 lipca 1867 r.

STAN CZYNNY

	B. francuski. (franków)	B. angielski (franków)
Fundusz metaliczny	860.816805	563.530775
Portfel	490.001438	459.038250
Zaliczenia na złoto i rozm.	86.706846	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	85.316100	320.769325
Dług skarbu i inne wart..	157.357299	375.000000
	1.681.198488	1.718.338350

STAN BIERNY

	B. francuski. (franków)	B. angielski (franków)
Bilety w obiegu	1.100.582025	601.327000
Przekazy z term. kilkod. .	24.124704	11.381325
Rachunki bieżące prywatne......	286.907890	530.813775
Rachunki bieżące skarbowe.... .	30.864515	128.032725
Kapitał zakładowy	182.500000	363.825000
Zysk do kapit. doliczony .	7.044776	
Inne bierniki	49.174578	82.958525
	1.681.198488	1.718.338350

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— Moneta powszechna. Jednostka złota zaproponowana przez konferencję paryską, wartości 5 fr. nie odpowiada (jak to już powiedzieliśmy w Nr. 29 *Mer.*), warunkom systemu dziesiętnego i jest z powodu zbyt małéj objętości, nie wygodna w użyciu. E. de Parieu podaje dwie propozycje na złocie oparte:

jedną: monetę 10-frankową, którą radzi nazwać mianem ogólném np. *Europa*, — z poświęceniem systemu dziesiętnego co do wagi, a to dla większéj łatwości praktycznych kombinacij — redukcji, i ten system dojścia do monety powszechnéj nazywa drogą *a posteriori*;

drugą, racionalniejszą, nazwaną drogą *a priori*, któréj podstawą jest 5 gramów złota, stopy 9/10 (czyli 4½ gr. czystego złota). Jednostka typowa w tym razie ma wartości fr. 15,50. Tu p. Parieu znajduje trudność w zachowaniu systemu dziesiętnego co do monety srebrnéj; mówi jednak, że sztuka bilonu, stanowiąca *decim* (1/10) monety srebrnéj, może być przyjęta za *cent*, (centime) (1/100) jednostki złotéj, — dopuszcza zatém stosunek umowny między srebrem i złotem = 1 : 10.

Biorąc te dwa pierwiastki za punkt wyjścia systemu: jednostkę typową = 5 gram. złota stopy 9/10, oraz stosunek między srebrem a złotem jak 1 : 10, — przyczém srebro podwyższone w monecie o 55%, schodzi do znaczenia bilonu, bez zmiany stopy 9/10, a zatém bez naruszenia systemu dziesiętnego.—układamy tabelkę następującą, w któréj dla całości systemu mieścimy i monety bronzowe, doprowadzone do najdrobniejszéj je-

dnostki = $^1/_{1000}$ całéj jedności typowéj: taka drobna jednostka (mil) stanowi jakby atom całego systemu. Nadmieniamy, że podwyższenie ostatniéj jednostki podziałowéj (dzisiejszego *centime*) o 55%, w obec ogólnéj podwyżki wszelkich tranzakcij, jak również podwyższenie srebra do stosunku 1 : 10, w obec coraz większéj jego rzadkości — podwyższenie wreszcie uchylające potrzebę zniżenia stopy mennicznéj,—uważamy za rzeczywiste poprawki, których trafność praktyka niewątpliwie stwierdzi.

M o n e t y:

	Bronzowe				Srebrne				Złote		
	tysiączne (mil'e)			setne (cent'y)			dziesiętne (decim'y)			całe	
Wartość *w nowéj jednostce*	0,001	0,002	0,005	0,01	0,02	0,05	0,1	0,2	0,5	1	2
Waga: *gramów*........	1	2	3	5	1	$2^1/_2$	5	10	$2^1/_2$	5	10
Wartość *we frankach*...	$0,015.^5$	0,031	$0,077.^5$	0,155	0,31	$0,77.^5$	$1,^{55}$	$3,^{10}$	$7,^{75}$	$15,^{50}$	31

— **Zarobki w przemyśle.** W obec licznych świętowań (greves, strikes) powtarzających się ciągle w Anglji, Francji i Belgji, kwestja zarobków stała się więcéj żywotną. Byłoby zatém bardzo ciekawém poznać wysokość zarobków w każdym kraju i w każdéj gałęzi przemysłu; na nieszczęście zebranie tych wiadomości pociąga za sobą tyle licznych i trudnych poszukiwań, że najodważniejsi statystycy cofnęli się przed tém zadaniem. W braku zatém dokładnych i szczegółowych wiadomości, podajemy niektóre cyfry i objaśnienia czerpnięte z *Economiste Belge*.

W Szwajcarji pomimo skromnych i prawie niezmiennych zarobków stan klasy roboczéj jest najlepszy. W Bazylei, w fabrykach wstążek, robotnicy zarabiają od 12 do 15 franków tygodniowo, najzręczniejsi do 20 fr., kobiety od 7 do 10 fr.; lecz skutkiem taniości artykułów pożywienia, robotnik może się wyżywić za 3 fr. tygodniowo. Oszczędność jest bardzo u nich rozpowszechniona, pjaństwa wcale nie ma, gdyż pijak w żadnéj fabryce miejsca nie znajdzie. Ztąd wielka stosunkowo zamożność pomiędzy robotnikami szwajcarskimi.

W Niemczech cena pracy ręcznéj jest nieco niższa jak we Francji. Lecz robotnik niemiecki mniéj specjalny jak francuski, łatwiéj znajduje zajęcie,—będąc zatém pewniejszym codziennego zarobku, może poprzestać na niższém wynagrodzeniu.

Sądząc po cenie dnia roboczego, zdawałoby się że robocizna najtańsza jest w Austrji; lecz zmienia się położenie, gdy zwrócimy uwagę na rezultat pracy. Robotnik jest leniwy i często opuszcza robotę.

W Belgji i Holandji robotnicy fabryczni zarabiają od $12,^{69}$ do $21,^{16}$ tygodniowo; praca dzienna trwa 11 godzin, lecz w tém $1^1/_2$ godziny wytchnienia, zatém pracy $9^1/_2$.

We Włoszech średni dzienny zarobek wynosi $1^1/_2$ fr.—cyfra zdaje się bardzo umiarkowana; jeżeli wszakże zwrócimy uwagę na małą liczbę godzin pracy i na słaby jéj rezultat, musimy przyznać, że robotnik włoski równie dobrze, a może nawet lepiéj jest wynagrodzony, jak francuski.

W Stanach Zjednoczonych, a głównie w New-York'u, cena robocizny dochodzi do niesłychanych rozmiarów, lecz odpowiada zupełnie cenie mieszkań i żywności. W Stanach południowych cena dnia roboczego wynosi około dolara = 5 fr.

Według obliczeń profesora Levi (por. Merk. Nr. 44 r. z.), Wielka Brytanja liczy 10.697.000 robotników, których roczny zarobek wynosi 10.457.500.000 fr. Z téj liczby przypada na Szkocję 1.100.000 robotników i 1.067.000.000 fr. zarobku. Ta ostatnia cyfra dzieli się pomiędzy rozmaite gałęzie przemysłu, jak następuje: rolnictwo 200 miljonów, przemysł tkacki 150/m.; odzież 125 m.; służba 125/m.; przemysł budowlany 100/m.; wyrób metalów 50/m.; kopalnie 50/m.; rękodzieła 50/m.; drogi żelazne i komunikacje wodne $37^1/_2$/m.; wreszcie wszystkie inne rodzaje przemysłu 180 miljonów fr.

Ludność robocza Szkocji podług p. Levi obejmuje:

		zarabiających rocznie	*na osobę tygodn.*
		f r a n k ó w	
Mężczyzn od 20 do 60 lat	543.500	725.000.000	$25,^{85}$
Mężczyzn <20 lat	122.000	60.000.000	$9,^{66}$
Kobiet 20—60 „	324.000	223.000.000	$13,^{23}$
„ <20 „	110.500	59.000.000	$10,^{30}$

Familja robotnicza z 5 głów składająca się, z których dwie są w stanie pracować, może zarobić:

	tygodniowo	*rocznie*
w Anglji .... fr.	$40,^{75}$	2119
—Szkocji.... „	$37,^{46}$	1945
—Irlandji ... „	$29,^{42}$	1530

W fabrykach bawełnianych w Glasgowie, średnia praca tygodniowa wynosi:

	mężczyzn	*kobiet*
od 11 oo 16 lat...	$5,^{70}$ fr.	$4,^{65}$ fr.
„ 16 — 21 „ ...	$12,^{10}$ „	$7,^{70}$ „
„ 21 — 26 „ ...	$23,^{20}$ „	9 „
„ 26 — 31 „ ...	$24,^{90}$ „	$8,^{85}$ „
„ 31 — 36 „ ...	$25,^{95}$ „	$9,^{20}$ „

W późniejszym wieku zarobki obniżają się stopniowo dla mężczyzn do $19,^{75}$ fr., dla kobiet do 5 fr. W Lancashire na 315.000 osób zatrudnionych w fabrykach bawełnianych, liczą tylko 90.000 mężczyzn; w Glasgowie 5000 mężczyzn na 41.000 osób. W fabrykach Lancashir'u wypada jedno tylko dziecko na 68 robotników dorosłych, wówczas gdy w Manchester jedno na 10 robotników w ogóle.

W Anglji w fabrykach lnianych używają tylko kobiet, które zarabiają od $6,^{25}$ do $12,^{5}$ fr. tygodniowo. W fabrykach porcelany robotnicy zarabiają w przecięciu po 15 fr. tygodniowo; w fabrykach szkła kryształowego — po $23,^{15}$ fr.; a w fabrykach butelek po $27,^{50}$ fr.

W ogólnym rezultacie zarobek tygodniowy w Wielkiéj Brytanji, przedstawia się jak następuje:

					mężczyzna	*kobieta*
w Anglji	robotnik	od 20—60	lat zarabia	fr.	$28,^{60}$	$15,^{90}$
„	„	<20	„	„	$8,^{30}$	$10,^{80}$
w Szkocji	„	20—60	„	„	$25,^{85}$	$13,^{25}$
„	„	<20	„	„	$9,^{66}$	$10,^{30}$
w Irlandji	„	20—60	„	„	$18,^{05}$	$12,^{30}$
„	„	<20	„	„	$7,^{90}$	$9,^{25}$

W drukarni Gazety Polskiéj.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.